

o družini, stanu, narodu, Cerkvi) kakor tudi podrobno analizo o složni produkciji in z njo dokaz, da je zemljedelski sloj temeljnega značaja, je avtor izvečine sprejel po Vebru, a samostojno razjasnil razmerje med stanom in slojem, med slojem in razredom in šele tako povsem znanstveno ugotovil pomen kmečkega stanu in stanovskega gibanja.

Puš loči sloj in stan. Sloj je skupina ljudi, ki proizvaja neke vrste materialnih dobrin, potrebnih za življenje. Ne pomeni pa nobene duhovne skupnosti. V stanu se pa izraža ta skupnost, zavest skupnega poklica, skupne naloge, skupnega načina življenja, ki mu je posledica tudi skupno mišljenje in čustvovanje, skupne navade in običaji, neka posebna skupna kultura. Loči pa Puš tudi sloj in razred. S pojmom sloja je označena skupnost produkcije, ni pa označeno nobeno interesno nasprotje. Pojem razreda pa označuje vprav interesna nasprotja in loči tako proizvajalce v sovražne si skupine. Višja enota med stanovi je razred. Brez stanov, pravi Puš, ni naroda in brez stanovske kulture ni narodne kulture, največ svojskih kulturnih prvin je pa ohranil vprav kmečki stan (57). Puš kaže to na kmečki miselnosti, umetnosti in modrosti, kmečkih navadah in običajih in kmečki veri. Ker bo, kakor vse kaže, bodoča država stanovska, osnovana na samoupravnih korporacijah, a je »od organiziranega stanovskega gibanja en sam korak,« je jasno, kolikega pomena je stanovsko gibanje. A zopet je kakor kmečki stan, tako tudi kmečko stanovsko gibanje med vsemi prvenstvenega pomena. Zato je — tako sklepa Puš svojo razpravo — kmečki stan tisti »vodnik, kateri edini nas more v resnici pripeljati na zaželeni 'drugi breg' bodočega vzajemnega življenja človeka« (105).

Puševo delo je gotovo pomembno v naši socialni literaturi. Najlepše je vsekakor poglavje o kmečkem stanu. Prva poglavja so preveč obtežena z (Vebrovimi) distinkcijami. Res je delo s tem bolj znanstveno, toda večina ne bo zmogla teh nadrobnih analiz, kar je škoda, tem bolj, ker bi se dalo vse to po mojem mnenju bolj preprosto in nič manj prepričevalno povedati. Tu in tam je ostala še kaka neizglajenost, ki na prvi hip dela videz nasprotja (prim. str. 55 sl. o razmerju stanu in naroda). Puš misli, da moja opredelitev stanu ni »dovolj točna«, ko sem dejal, da so šele »organizirani stanovi z gotovim območjem in primerno avtonomijo pravi stanovi«. Stan v popolnem pomenu, pravi Puš, »predstavlja, se zdi, stan v nepopolnem pomenu«. To je resnično in je v mojih besedah (ki niso nobena »opredelitev«) tudi obseženo. Sploh je beseda »stan« večznačna. (Prim. sedaj moj komentar k okrožnici »Quadragesimo anno« o pomenih besede »stan«.) V tolmaču tujih izrazov pojasnjuje besedo »etos« z besedami »notranji ogenj, navdušenost«. A to bi bilo bolj tolmačenje za (platonski) »eros«. »Ethos« znači poleg »nравnosti« dandanes zlasti način (nравnega) mišljenja in ravnanja. Tako je še to in ono, kar bo kakega motilo, a v celoti moramo g. Pušu na tem delu le čestitati.

A. Ušeničnik.

Lisbeth Burger: Štirideset let babica. Prevedel Jože Lovec. Založila Mohorjeva družba. Celje 1940.

Ko je nadškof Jeglič izdal svojo knjigo za zakonce, je bilo zlasti po Ljubljani mnogo farizejskega pohujšanja in namigavanja, in to celo več

med tako imenovanimi naprednimi krogi kot med katoliškimi; slednjemu dejstvu je, mislim, vzrok škofova avtoriteta. Potem so se časi nekoliko obrnili. Začeli smo dobivati — pač po naši navadi — že zastarele prevode raznih popolnih zakonov in spolnih vprašanj, med narod pa so bile vržene vse mogoče brošure o najrazličnejših rojstva uravnavačih metodah. Dobro, da ljudje vsega tega niso preveč brali, ker od vseh teh knjig se je važnemu poslanstvu še najbolj približala Brecljeva knjiga: Ob viru življenja. Kako potrebna pa je nam literatura o spolnih in družinskih vprašanjih, dokazuje knjiga gospe Grafenauerjeve, ki je kmalu doživela drugo izdajo.

Sedaj pa smo dobili lep prevod znane nemške knjige: Vierzig Jahre Storchentante. Kakor se druge knjige znanstveno lotevajo teh vprašanj, tako nam ta knjiga kaže, kakšna so ta vprašanja — posrečeno ali ponesrečeno rešena — v vsakdanjem nazornem življenju. Knjiga ni ne znanstvena, kar niti noče biti, ne umetniško dognana; to so le naravna, prijetno kramljajoča, s srcem opisana opazovanja štiridesetih let babiške prakse. Ker življenje v toliko letih — babici je često dano pogledati tja, kamor drugi ljudje ne morejo prodreti — mnogokaj prinese, je v tej knjigi nakazan marsikateri problem, ki kar kliče po močnem oblikovalcu.

Troje ljudi je postavila pisateljica poleg sebe: duhovnika in dva zdravnika, da s tem še močneje opozori na razliko med katoliškim in materialističnim gledanjem na otrokovo spočetje, rojstvo in njegovo pravico do življenja. Eni strani je otrok že takoj ob spočetju le objekt zasluzka, plod, zajet le iz telesa, iz duše pa nič; drugi pa je otrok dar božji in že ob spočetju včlovečena duša. Družinske drame in tragedije, ki rasto iz materialističnih pojmovanj in iz greha, je ta babica prikazala v tako napetih zgodbah, da morejo človeka pretresti bolj kot vsaka pridiga. Ubijanje spočetih otrok in razdiranje družin in skrunjenje svetišč ljubezni, to herodovstvo nas je odtujilo naravi, da smo začeli propadati. Jalova je naša doba — jalovi udobnosti se je vdalo človeštvo.

Pisateljica Key je v začetku tega stoletja napisala knjigo: Stoletje otroka. Zmotila se je. Da bo zares postalo stoletje otroka, naj pomore tudi ta knjiga, ki jo je napisala stara babica, »občinska mati« imenovana. Zato naj gre iz rok v roke, da bi se zopet zbudila tista naravna, z božjim pridihom povišana ljubezen do otrok, da ne bi bilo več krst kot pa zibelk.

Tone Čokan.

Marija Hamsun: Otroci z Dolgega brega. Zbirka mladinskih spisov. Jugoslovanska knjigarna. 1939. Prevedla Mara Puntarjeva.

Dva brata in dve sestri in vsak izmed otrok ima eno kravo; pa še pujski v svinjaku in gozd okoli, reka, ob kateri se otroci ure in ure zabavajo s takimi malenkostmi, s kakršnimi smo se mi že pozabili igrati. Z vsem tem okoljem so otroci tako tesno povezani kakor s tovariši njihovih let pri igri in pretepu. Dobra mati, resen oče, sosedje vseh vrst, kakršne zmore vsaka vas — saj je življenjski ritem ljudi, tesno povezanih z zemljo, skoraj po vsem svetu enak in se vas ne loči mnogo od vasi, pa naj bo to norveška, kakor nam jo prikazuje pisateljica, ali pa slovenska. In slovenski otroci bodo tudi uživali pri